

DATUM
2025-10-17
ERT DATUM
2025-06-27

DIARIENR
2025/175-4
ER BETECKNING
S2025/01291

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Hem för barn och unga (SOU 2025:84)

Statskontoret lämnar synpunkter utifrån ett förvaltnings- och styrningsperspektiv samt utifrån bedömningar gjorda i tidigare utredningar och remissvar inom närliggande områden. Statskontoret ser över lag positivt på den föreslagna reformen och tillstyrker förslaget om att hem för barn och unga ska införas som en ny placeringsform inom socialtjänsten för barn och unga samt indelningen i tre kategorier av hem. I remissvaret redogör Statskontoret för bakgrunden till vårt ställningstagande samt vad Statskontoret anser att regeringen bör beakta i den fortsatta beredningen av ärendet. Det behövs t.ex. ett strategiskt arbete kring hur kommunerna ska agera om de inte kan erbjuda plats i hem som uppfyller kraven.

Statskontoret tillstyrker förslagen om att införa särskilda hem för barn och unga samt indelningen i tre kategorier

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag om att hem för barn och unga ska införas som en ny placeringsform inom socialtjänsten för barn och unga, medan nuvarande HVB endast ska avse vuxna (avsnitt 6.2). Statskontoret tillstyrker också utredningens förslag om tre olika kategorier av hem för barn och unga: hem för barn och föräldrar, generella hem för barn och unga samt specialiserade hem för barn och unga (avsnitt 7.1). Statskontoret bedömer att utredningens förslag om ökad målgruppsanpassning och specialisering kan förbättra förutsättningarna för en trygg och säker vårdmiljö för barn och unga. Statskontoret har i två utredningar av Statens institutionsstyrelse, SiS, (2020:7 och 2022:4) betonat vikten av just detta och pekat på problem när placerade ungdomar blandas på ett sätt som försämrar förutsättningarna för en positiv utveckling. I linje med utredningens förslag bedömde Statskontoret att det inom SiS behövs både specialiserade platser för komplexa behov och platser för ungdomar som kan få mer generell vård, för att alla grupperns behov ska tillgodoses. Statskontoret vill lyfta att det även i hem för barn och unga kan finnas särskilt behov av specialisering, kompetens och målgruppsanpassade insatser för flickor med psykisk ohälsa, personer med trauma eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Statskontoret har dessutom i flera andra remissvar (SOU 2025:11 och SOU 2024:39) framhållit att barn och unga inte

bör blandas med vuxna på ett olämpligt sätt, t.ex. med vuxna som är dömda i fängelser eller i frivårdens lokaler.

Statskontoret ser positivt även på övriga förslag

Statskontoret avstår från att lämna synpunkter på utredningens förslag som mer detaljerat berör hur hemmen ska utformas, då det ligger utanför Statskontorets särskilda kompetens. Statskontoret är dock positiva till den generella inriktningen på förslagen om att införa högre krav på kompetens och bemanning (avsnitt 7.6), krav på tillstånd från IVO och stärkt tillsyn (avsnitt 10.4–10.5) samt till förslagen som syftar till att upprätta en trygg och säker vårdmiljö (avsnitt 7.8, 9.5 och 9.6) och till att säkerställa hälso- och sjukvård för dessa barn och unga (avsnitt 8.4). Flera förslag ligger i linje med förslag som Statskontoret lämnat inom andra närliggande områden. Statskontoret har t.ex. i utredningarna av SiS konstaterat att kompetensen hos personalen är avgörande och att det behövs mer utbildning, samt att barn och unga placerade på SiS inte alltid får tillgång till nödvändig hälso- och sjukvård och att ansvarsfrågorna mellan aktörer behöver tydliggöras.

Det behövs ett strategiskt arbete för hur kommuner ska agera vid problem med kapacitet och kompetensförsörjning

Utredningen påtalar att det finns en risk för att efterfrågan på specialiserade hem för barn och unga kan överstiga det nuvarande utbudet samt att det kan vara svårt att rekrytera personal med den önskade kompetensen och upprätthålla bemanningen. Statskontoret vill understryka dessa risker och anser att de behöver hanteras på lämpligt sätt. Det finns redan i dag stora behov av boenden för olika utsatta grupper som kan vara svåra för kommunerna att tillgodose. Med ökade krav på specialisering, kompetens, bemanning och kvalitet kan det bli ännu svårare för kommuner att tillgodose behoven och leva upp till kraven, inte minst för små kommuner. Otillräcklig kapacitet lokalt kan leda till att ungdomar behöver vänta länge eller resa långt från hemmet för att få rätt vård. Statskontoret anser att regeringen behöver initiera ett strategiskt arbete kring hur kommuner ska agera om de inte kan erbjuda en individ ett lämpligt hem för barn och unga som uppfyller alla krav, samt hur staten på bästa sätt kan stödja kommunerna i det arbetet.

Utredningen preciserar inte hur förslagen ska finansieras och konsekvenserna för den kommunala självstyrelsen

Förslagen innebär en ambitionshöjning och ökade kostnader inom flera områden för staten, kommunerna och i viss mån regionerna. Statskontoret konstaterar att utredningen inte preciserar hur åtgärderna ska finansieras, utan endast föreslår att finansieringen ska ske genom omfördelning av medel inom statens budget, främst från utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och 25 Allmänna bidrag till kommuner. Utredningen har inte pekat på vad inom utgiftsområdet som i

stället ska minska. Det är till exempel oklart varifrån medel kommer att tas för att finansiera kommunernas kostnadsökningar på 567 miljoner kronor per år.

Statskontoret vill slutligen påpeka att förslagen får konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, men att utredningen i sin konsekvensanalys inte preciserar vilka inskränkningar det handlar om. Statskontoret vill därför peka på att utredningens förslag innebär en viss ansvarsförskjutning där staten i högre grad kommer att bestämma hemmens organisering och inriktning samt vilka kompetenskrav och befogenheter för inskränkande åtgärder som ska gälla. Staten stärker också kontrollen av hemmen genom IVO:s tillståndsgivning och tillsyn, samt gör samverkan med regionerna obligatorisk. Utredningens förslag följer en tydlig förvaltningspolitisk trend där staten stärker styrning och kontroll i kommunalt ansvariga välfärdsverksamheter.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Hanna André och utredare Helena Norman, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Helena Norman